

Позван сваког четвртка  
за цијелом табалу.

Стаје за Црну Гору, Ау-  
стро-Угарску, Босну и Хер-  
цеговину:

годишње . . . 4 еор.  
на по године . . . 2 " "  
на четврт године 1 " "  
за Србају и све друге мале  
лодишње . . . 15 еранка  
на по године 8 " "  
на три мјесеца 4 " "  
у влагу.

# ЦРНОГОРКА

ЛИСТ ЗА

КЊИЖЕВНОСТ И ПОУКУ.

Уредник:

ЈОВАН ПАВЛОВИЋ.

Преплате за Црне Горе и сва писма шаљу се  
самом уреднику.

Преплате за Србије у  
пућује се Великиру Вазо-  
жићу у Београд, а на дру-  
гих крајева под адресом  
Р. Ramadanović Сати  
(за „Црногорку“).

Преплату примају сви  
паше вилејачки и војво-  
дарске експедиције, које  
е франкирана писма  
имају се.

БРОЈ 14.

Цетиње, 18. Априла 1885.

ГОДИНА II.

## Г Е Т Е

И ЊЕГОВА

### НАРОДНА СВИЈЕСТ.

I.

Као што се у свакој врсти животиња мо-  
же наћи те, наћи по једна у којој се огледају  
све врлине те врсте боље но у икојој другој,  
као што има коњ те је најбржи и најдешњи у  
своме роду, као што има лав те је јачи и већи  
од свих осталих лавова; тако имају и врсте  
онога реда божијих створова те се зову људи,  
тако имају и народи своје преставнике, поједине  
људе, у којима се огледају све врлине, а сва  
то често и мане, тога народа или племена,  
кога су поинак.

У прво доба развика човјечијег друштва  
таки преставници врлина свога племена бивали  
би обично постављени на чело тога племена,  
или својом силом или драговољним признањем  
свих осталих племенца, они би бивали старе-  
шине, жупани, кнежеви, краљеви и царевн. По  
природном закону нашествља бивали би сви  
таких преставника и у врлинама палик на сво-  
је родитеље, бољи од осталих, те би племенци  
и њима признавали да се у њима огледају вр-  
лине народне боље но у сваком другом пле-  
менику. То је тако њеко вријеме могло трајати.  
Но већ у врло давнашње доба образованости  
људске, о коме нам најстарије приче причају,  
налазимо, да вијесу више сами владоци најпри-  
знатији угледи свога племена. Тако се могло  
десити да се врлине предака изгубе, взвештају  
у напратку, било раскошним научном животом,  
било недовољним, непробитачним, јер ограниче-  
ним „полним избором“ у жендби и удадби. На  
против, дешавало се у исто вријеме, да се у  
згодним приликама, природнијим, разумнијим  
начином живота, а понајвише сретним избором  
у жендби, од невиђенијег она или дједа роди  
син или унук, у кога се боље огледају врлине  
племенске, но у синовима па' унуцима доовдаш-  
њих владалаца. Ако су ти нови угледини има-  
ли и згодне прилике да истакну своје врлине,  
они би били признавани и од цијелог народа

те, или би заузимали мјесто преставника на-  
пратка владалачког, или би, у дошлце, уређе-  
није доба државног живота племенског, поред  
владалаца уживали славу и признање свога  
народа, који је у њима често гледао углединије  
преставнике својих врлина него у својим влада-  
оцима. То су били народни јунаци.

На томе степену развика налазила су се  
племена једнијега народа још у оно доба  
које се зову „добра“ или „добра“ племена  
или „добра“ племена. Агамемнон, Ахилеј, Јулиј  
своје је племена, ахилејски племен, и др.  
Имак јубинац и узданица народа, један од  
његових врлина, брзак и смелији свиконик  
војске ахајске није Агамемнон, ни „Ахилеј  
Јулиј“, по Ахилеј јунак и јунак, Сидонити  
Ахилеј, и ако је краљев и даниј. Тако у сва-  
ког народа, над остале доба сваки и најстарији  
заузимају јунаци мјесто и угледи у ставља-  
њу народних особина и врлина свога племена  
свагом и срцем, и послуже јунаци умом и  
тај пријем од јунака свога и јунака свога  
од јунака срца и јунака свога, јунак  
ваље к јунацима духом, од јунака свога и јунака  
нацима знања, брзак и смелији свиконик  
у кога народа. У народном свикоником  
основа и развика може да се види срце и  
макне на вијесков, док у народном свикоником  
ровитог то бива у једном војском.

Тај пријем од јунака свога и јунака свога  
од јунака срца и јунака свога, јунак  
ваље к јунацима духом, од јунака свога и јунака  
нацима знања, брзак и смелији свиконик  
у кога народа. У народном свикоником  
основа и развика може да се види срце и  
макне на вијесков, док у народном свикоником  
ровитог то бива у једном војском.

Најкраћи размак у то вријеме, колико  
су људи могли запаметити о давнашњем  
доби, био је у старих Једина, која су сваком  
другом умном особиним надманили сва остали  
племена рода човјечијег, од најстаријих до  
данас.

Ахилеј може важити као пошљедњи јунак  
што је само свагом и срцем био угледини свога  
народа. Одмах за њим, управо умором и  
видио другога, у коме народ носитије срце

11-86

Ахилове гледа своје најбоље врлине оличене, по који је то постигао више умом и духом него снагом својих мишића : то је мудри *Одисеј*. Нема пријера ни у причама ни у историјском животу којег народа, гдје би цијели народ тако одлучно и једнодушно пресудно да је умна снага, духовно јунаштво прече и надмашније од јунаштва снаге и срца, као што је то учинио народ јелински, ахајска војска пред Тројом по причању и пјевању Осмировића. Послије смрти Ахилове, вели та позната прича, требало је оружје покојниково даровати „најбољем јунаку“. О тај дар се такмично мудри Одисеј са јунаком Ајантом Теламонским. Но и ако је сваки признавао Ајанту јату снагу телесну, ипак је војска даровала Ахилово оружје Одисеју, јербо је умнији и мудрији био од махичне јуначине Ајанта. Из ове клице народне свјести о надмоћи духовног јунаштва избило је, као из овог јеванђелског зрна горушичног, ово огромно, неуvelо дрво јелинске просвјете да се развило и разгранало послје над римским царством, савлађујући сирову снагу римских освојача својом непадмашном духовном снагом, на надвисује још и данас највише умне врхове свих образованих народа.

То је тако његово вријеме потрајало. Но мало по мало почеле врлине опјевањих народних јунака одасијелати од pjesama да same пјевања. У телесном животу многе су бодели пријенчине; у животу ума и душе врлине су врлине. Слушајући лијепу pjesму о својим јуначним јунацима народу је чинио празан да и овај што је pjesму сјпевао има све оне, бар душевне, врлине, што их слави у опјеваома јунаку, да и он осјећа све оне јаде и радости, свих понос и зазор, све оно поштење и прего-

ријевање, сву ону свјест што дичи јунака pjesме му. Што је љешна бивала pjesма, све би се већма дивљење слушалаца обраћало од pjesме и јунака јој к ономе што је сјпева, к самоме *пјеснику*. Те тако налазимо у вријеме кад су се најљешне јуначке pjesме старих Јелна, pjesме Осмирове, скупиле и написале, у златно доба Атине, да су грађани тога највишом просвјетном славом увјенчавао града већ више цијенили Омира од Ахила и Одисеја, више pjesника од најбољег јунака. Та је свјест о надмоћној вриједности pjesника над свим осталим угледницима народним све већма отимала мах, што се народ већма развијао, тако да су им то и најбољи јунаци и цареви признавали. Александар Велики завидно је Ахилу, не што је био најбољи јунак, но што га је Омир опјевао : „О, да срећан ли си, младичу“, узвикнуо је освајач Азије на гробу Ахилову, „те нађе Омира да ти прослави врлину!“

Јуначка дјела преживје јунака свога у спомену његове околине, његовог народа, а том је спомену најтрајнији, најљешни облик *pjesма*. Зато већ и сами нагон самоодржања, сама себичност захтијева од сваког народа да своје pjesнике уважава и његује као заточнике свог вјечног живота, јер лијепа pjesма може да преживи не само јунаке те их пјева, но и сами народ у којем су пошике. Старих Јелна више не знамо за једнајек жива Илијада и Одисеја издана Омиром, жив Прометеј њиховог *Безименог* и Антигоди њиховог Софокла, живи ослијани *Антигодини* њихових умјетника, све то живи и сада је један живот, рађа све новије и више умне проповише у свих потоњих свјесних народа и pjesмена док је свијета и вијека.

(Наставиће се).

## У С К О Ј Ј А Н Њ О .

### Приповијетка из црногорског живота.

#### II.

(Наставак).

Стари Стеван ушкљаше свијест пред иконостасом кад Господар уђе. Стари се снели издарије те прекиде посао; на забобоња пешто и негрча вукући по патосу дугачку трску. Пред црквица раскорачи се, па стаде махати главом током с рамена на раме. Памичак на врх трске, узвијан струјама, лискаше лијево-десно, као да подражаваше клисара.

За ђаконом хитно силажаху са докseta игуман и архимандрит.

„Знам, Стево, знам; разумијем лијепо!“ ре-че му ђакон сумњујући га.

Нечесов носоња, здепан, црвене бrade до шеса, бјеше тај архимандрит Вучетић. Он ружало погледа клисара.

Игуман Пахомије, на против, бијаше окошт, прне просједе бrade, смрвена изгледа.

Стеван, једнако ршетајући главом, врну се на свој посао; испод ока стари погледаше на Господара, веће ли овај опазити како је он незадовољан што духовници задоцнише. Али Господар бијаше тога часа удубљен у молитви; он стајаше под деснијем сводом, на истоме мјесту, гдје му и данас мошти почивају.

Служба започе.

Гомилца људи изиђе испод свода што изводи на сред докseta. Сви засталоше мало, гледајући испод струка, пут истога. Сунце се помањаше у ведрини, разасипљући своје зраке по големом свежаном простору. Људи, један за другим,



свиђоше низ-а степенице и уђоше у цркву.

То бјеху они Приморци за које је јутрос Господар ђакона питао. Било их је осам. Дошли су — као обично сваке године — да у име Приморја Владичи честитају нову годину и да буду на скупу. Гласнији међу њима бијаху: Ивановић Вук Мајина и Прибиловић Станко Побор.

С тим Приморцима било је пет шест Владичињих перјанца.

Сад почеше придозапати и други.

Из катунске нахије, најпрви дођоше Његуши, па: Чевљани, Цуце и Бјелице, Загарчанин један и један Теклић.

Свега десет њих — десет перјанца то, између свијех Иван-беговињех баповина, перјанице-баповине, од онда до данас.

Ријечка и Црмљичка, отиравише Господару свака по једнога изабрапога сина свога.

Праћен гласовима звона, духовницима у одорама, двадесетинио главара и својим перјаницима, старац владика изађе из цркве.

Сунце са истока гледало је тога часа по свијету више торжественых скупова, — можда — али скупа, простије и узвишеније природе уједно, супце тога часа гријало није.

Ђакони Иво и Алексеје стадоше пред вратима дворане, да редом пропуштају главаре. Иза њих наврсташе се перјаници. Сви остали помнијашип мицаху се по трпјему зграђени се и мирбожећи један с другејем.

Господар се устави код врата.

„Нека уљегну Приморју!“ рече он.

Она гомила уђе. Сваки му пристуши руку а Ивановић сам прозбори неколико ријечи.

„Сретна и вама била нова година и свему лијепоме Приморју!“ одврати Владика. „Сједajte!“

„Ви господе из гвезда господскога, из лптомјех Његуша, напредујте!“ рече ђакон Иво, коме је увијек мило било китити.

Три Петровића: Саво Марков, Станко и Јоко Стјенови, уђоше. Први бијаше брат Владичин а ова два бијаху му братучеди.

„А Мартинићу, крпало господарево, не стој!“ опет ће ђакон.

Драго Мартинић, свијући се, узеше.

„А соколови од крвава Чева на Крајици! Војвода Мићо, турска крвопљиво! Стеване Церка Шалетипа, господско колено!“ Узавите људи; желькује вас Владика свети!“ настави ђакон.

Што око Владике, а што р трпјему, жагора је било доста, а то је таман било добро дошло нашем „глагољном“ ђакону, да по вољи узможе дати маха своме кићењу.

„Гле овога бана како ми се у лицу намрљно!“ Не бојим те се, љута змијо, Пешикане Шућо! Не бојим те се, Цуца; и ако од тебе дршћу пикињки Турци! А ви тебе војвода Милћу, ни вашијех Цуца и Бјелица равнијех.....

Перјанци да се искдају од смјеха; а и ва војвода Вуксан ни Шућо не могоше се

одржати — тако је смијешно ђакон изговори оно „равнијех“ а изговарајући одигао свој обручате обрве. Смијешан је тај пријдев и псеби кад се примијени на Цуце и Бјелице којесу сами — грехен.

„Ајте не засмијавајте ме, по улазите!“ рече ђакон Иво, тобож оштро.

За тимем омјери погледом ону четворицу што преосташе; стаде кашљувати, као што човек чини кад се нечем домишља. Али Јован Вилковић, Теклички кнез, шалципа впиши по ђакон, уђе говорећи:

„Могу ја, Иво, и без твоје пјесме!“

„Можеш Теклићу млечићу! Ама јесте млечићи, божјаја ви пјера! И домишљати сте као ови!“ одврати му с мјеста ђакон.

Лазаревић Рама, Загарчанина, пропушти без иједне, јер Рамо бијаше сувнише озбиљан.

„А ви двје старе куће“ — рече, обративши се сердарима Саву Пламенцу и Петру Бурашковићу — „ако ћемо по гопосту, требало је онда да најпрви уљегнете; ако ћемо по богаству, требало је . . . да ми дате неколико жутаца, е ви се плешћавате, не остали вам нусти!“

Тако је наш ђакон умно распосежати људе, да весела лица приступе Господару. И без тога, (као што је познато), Црногорцима је, мило остале људе, мила шала.

Сад се ђакон обрпу к перјанцима.

„Ајде ти, Крцуне, примешши неколико палица у одаклицу, е видиши помениће се и ако их је много у саби!“

„А ти, Бетко, отиди с овимем благочастипом — господином — оцем — ђаконом — Алексјом, којим пребљубавим у Хрсту братом, отидите, рекох, у мою смирену келију, па дохватите ону велу, зелену, четвртасту боду мученице. Донесите да с њом потрујем ове перципаше. Ајте! *Повеланаја творите*, а ови ће *предлагелмаја* шти, не бој се!“

Тек је он изговорио те ријечи, Господар зазвони те му нареди таман то, — бива да почасти главаре.

„Па реците да ја пијесам пророк!“ — рече Иво млаћима, метнувши прст на чело.

До душе умно је погађати најмање жеље господарево.

Главари сјеђаху сви наоколо; Владика за зеленом триезном на дивану; пред њим је лежало неколико снопића артија.

Тишина бијаше настала.

„Не памтм да нас се маље окупило па овај год!“ рећи ће Саво Петровић.

„Ваистину, жао ми је да сте се и ви измучили по овоме злу времену; оно јест, потребно је било да се скупите, јер имаћемо доста разговора; али, опет, ето Божије времје; овакога покора мало који од нас памти!“

Владика је говорио наслак; свака му ријеч бијаше одмјерена и пзмјерена.

Видјело се из тпјех ријечи да је одмах

хтно заповјести разговор о многобројним племенским размирицама, због којих у оно доба распадаше се јединство његове државе; то је старца владика више измучило, у педесет година његова владања, по сви ратови с Турцима и Французима, но бјеша коју навесе куга, првијех година овога вијека. То је доброј души његовој бриге задавало и за у будуће.

Но се нешто предомисли на заноче с лакшега краја :

„Да, да, измучили сте се! Но причајте ми гдје је који коначно, јер знам лијено да нијесте ниједан из дома јутрос, без тога Бајице.“

„Ми смо баш код њега и поћили, нас тројица“ одврати Саво.

Бакон сад почео бјеше послуживати ракијом.

Сваки редом поче причати гдје је кога поћ затакао и код кога је свратио.

Владика је *всела пакљиво* слушао то. И ако би се коме учињети могло да су то ситнице, али то бијаху преважни подаци за њега, по којима је он појмио свезе и пријатељства међу јакијем браствима.

Пошто сваки поприча, Владика опет понови расијано : „е жао ми вас је, жао!“

Сваки се поче бравити од тога сажаљевања, наводећи како и Црногорци иду у дрва па два пушкомета даљине, а како ми неће бити јошчији, да црегазе то мало памета, да виде свога Господара о повоме љету!

Бакон их прекиде свих, па гракну :

„Немој Господару! . . . А што! овакв соколови, шта је то њима :

„Припритише торбе обрамнице,

„Претурише струке сингавице,

„Гранајлије пушке дофатниче,

„Па . . . . .“

„Па што?“ запиташе многи у један глас, смијући се грехотом гдје пресушише стихови из ђаконових уста.

„Па што!“ понови и оп. „Ваистину, ако не умјем у pjesми, умјем овако да вам кажем шта је за тијем било!“

„А да кажи!“

„Богме, ево што :

„Гранајлије пушке дохватисте,

„Пааа . . . . . дођоште ево оадје . . . . . трес.

„Добро јутро и еретна ти нова година, Господару, теби и свој Црвој Гори. Но ми смо, Господару, и погладљели . . . .“

Е. можете замислити би ли смијеха. Господар исту осмијехну се и љубазно погледа свѣга веселог ђакона.

Владика сад заче питати свакога редом за његово браство, за чељад у кући, за дјecu наособ, — о поћрицама, о љетници и т. д.

Таман ђакон обредно ракијом и други пут, кад Церко Вукогић заплта :

„А, господине Саво, је ви је Вук Гувернадуровић, камо га ? Како то да он, највиши гљаво, није данас међу нама?“

Оба млађа Петровића значајно погледаше старијега.

„Е, гле ума! не заборавих“ рече Саво вадећи неку аргтију иза паса. Поздравно ти се, Господару, и послао ти је ово писмо!“

„А да није болестан?“ запиташе многи.

„Није, по . . . тобоже послови га сметају.“

Господару се показа на лицу ђека сјета кад поче читати писмо; могло се примјетити да му се и обрве мало набраше.

То нешто немгло, што њега тишташе, приону у божији часак и осталима.

Сва се лица помрачнше.

Бакон видје е ће олуја праснути, с тога удари опет у шалу :

„Фала Богу, фала једаноме !

„Састале се двије баковине :

„Црна Гора и Приморје равнo,

па обе заједно не могуше послужити овлико ракије; а да сам ову боцу ставио пред двојицом смпренијех светогораца, шѣаху је у оволико пепити!“

Затјнем — погледавши значајно Господара — стаде Иво нагоштити, сад овога сад онога, зашѣјајући пуђење свакојаким досјеткама.

„Је ли сердар Пејо здрав?“ заплта Владика Његуше.

„Ама шѣах таман да ти га напоменем, Господару“ рече Станко Стјенов; јуче је пиљао да нас пита хоћемо ли к теби; па је и сам долазио; углавнимо да заједно кренемо; па ја не знам што би; ми поћосмо а немасмо кад џекати га . . . .“

Овад је Станко почео да говори, ђакон се нешто загледао кроз стакло од прозора; зинуо мало, држећи на лијевом длапу боцу, а купциу међу црстима од десне руке. Сад турп чапциу у џеп од доламе, па се стаде кретити, говорећи :

Јест часнога ми крста! Он је. Он!

„Ко то?“

„Ама гледајте!“ рече ђакон казујући руком пут прозора.

Син ђинише, јер се на лицу ђаконовом читало заплта велико чуђење.

„Игуман! игуман!“ повикаше људи, а глас им је одавао чуђење помјешано са весељем.

И Владика се подиже да се увјери.

Прије свега, поштовапи читаче, посумњаћеш овако (од прилике) : или је у свој Црвој Гори био тада један једини игуман, или је тај о коме се говори тако „павјестан“ био да се разумијевало који је.

Ово је потоње пстина.

Даће, можда ћеш замислити каквога старца у дугим мантијама са штаком у руци.

Нити је слика ни прилика такога!

Острошки игуман Ђорђевић, то је човек у пуној снази (и још каквој снази!), а па дебелу дорату јаше преко свијега. Како изгледа и како је одјевен, то ти ја не бих умно боље

описати по што га, (*његов изглед*), описује пародна пјесма:

„А какав је од Острога баче!  
„На његову дебау дорипу!  
„На плећи му везена шинела  
„А о бедри дуга гадарпа,  
„А на раме њида обливена,  
„А од по њо вуком опшивена;  
„На врх гледе од међа глава,  
„Зивула је као да је жива . . .

Такав бјеше игуман Ђорђевије острошки.

Господар и сви Црногорци љубљаху га и поштоваху због чистоће његова живљења и великог јунаштва. Он се одликовао у више бојева а највише у боју на Морачи (1819.). — Таки су нам сачували вјеру и Српство!

„Да му пзиђемо па сусрет!“ рекоше неки млађи од главара, те се одвојше и одоше пред манастир.

Игуман остави већу пушку пред вратима, а под малим и јагаганом уђе, приступи Владици па се и с осталим цјелива.

„Поздрав ти и поклон Господару, а и вама свима браћо од многијех. Ма хоћу их свијех набротијати као из чигуље. Поздрављају: пои Милутин Церовић из Тушине; барјактар Павле Бајовић, Пинпер; — Пјешивци: сердар Мркоје, Никчевићи Иван и Марко, Коштић Радосав; — Морачки сердар Мијат, капетан Јакша, пои Вуксан Радовић, — и сви Београдски дрвени војводе Марка Бошковића. Ето, ти, сви!“ одговори Владика.

„Имао си шта посити, игумке!“ рече неки.

„Богме, дијете, бреме, ама мило бреме. Сви су ти били у манастиру божињих поклада. Договарасмо се — залуду — да дођемо сви амо о овме дапу, али удари божије вријеме; амо је Талија према како је тамо, особито ка Херцеговини . . . Па има и још пешто рапта изосташе“ рече Ђорђевије, намигнувши.

„А како се ти накали?“

Игуман стаде да прича колико је коначка ходио — и друге све згоде и незгоде његова „путешествија“. Радо су га слушали, а радије се припремали, (готово сваки без Владике), како ће га задивљати, јер је и игуман био велики шалљачина. Али је вријеме већ било обједу. Господар се диже па устадоше сви.

Ђакоп, (који бјеше попрјед изишао да нареди за игумнова коња), упаде сад, задихан.

„Господару, један, те добар Катугавин долази и ш њим један ћесаровац, а ма не од

овијех, новијех, (приморскијех), ћесароваца, по прави, и' сред Ђесарије. То ми каза неко момче што је пред њима пртило . . .

Сердар Пејо помоли се па вратима, па затути:

„Помага ви Бог и на здравље!“

Господар и сви остали обрадоваше му се, ништа мање по игуму.

„А каква Ђесаровца то водиш?“ запита га Владика, пошто се Пејо изљубио бјеше са свима и казао у кратко рапта је задоцнио.

„Ваистину, солдат неки, ускок!“ — Пејо им повједи све оно што знасмо о Јану, па додаде:

„Те дивно момче, Господару. Чини ми се да је тамо био 'внцер; је ли што скривио тамо, није ли, Бог ти га знао! Но што знам, то је, да ми је у ово осам дана омилио, мени и мојима, и свему нашем брaству таман к'о да је растао међу нама. А неће никога, те никога да остане с нама, но све: „водити ме Господару“.

„А камо га?“

„Ето га ваистину у тријему!“

Сви се обрнуше пут врата, откуд ће Ђакоп да га уведе.

Јан смјерно ступи па застаде. Као да си га жеравином носу по бједутном лицу, тако се зарумени. На њему бјеше просто али веома чисто црногорско одјело, а за пасом леденица.

Владика му махну те он пристуни и цјелива га у руку.

„Откуда сте ви?“ запита га талијански.

„Из Ђесје.“

„Зашто бјеките?“

„Зато што ме садом турише у солдате.“

„Ама, ви сте ошцир!“

„То ме је ишло по роду и васпитању, Господару!“

То им је био сав разговор. Владика му се загледа добро у очи. Затим длаже се полако, па ставивши руку на рамо Јану, рече главарима:

„Црногорци, још сам вас једном заклео да прихватаете солдате бјегунце као браћу, јер с певоле к нама се утвчу. А сад потврђујем то, и још вас једном закљњем да одржите моју вољу!“

„А ти момче, пошто желаш код мене да останеш, остали слободно!“

Господар пађе а сви главари за њим.

(Поставише се).

С. М.

## Х И М Н А З Е М Љ И.

(Карс).

Превоо Нико Ш. Црногорчевић.

Захвалан ти док живио будем  
На даровма твојим и на мирном  
Овом станку што у материнском  
Својем крилу справљан умореним

Костима ми, земљо, пјевају те!  
Позајми ми своје шаре, своју  
Многостручну љепоту позајми;  
Те са пустих горских врхунаца



И са својих присојних равница  
 Напуњених звјери и појага  
 Осмјехни се славопјену моме.  
 А нек њега не зачује само  
 Евганајско родоље, гдје сједим  
 Туђих њива међу јабланима  
 И врбама тужан пјевајући.  
 Анасових крај звучних брегова  
 И подножју при стрмиштоме  
 Хладовитог Монтела некада,  
 У очинских лоза слаткој сјени,  
 Наслоних се невиво дјетешце.  
 Козалтијска кула и мост бојни,  
 Који више пута преотеше  
 И спалише у мало година  
 Смртоносном измјеном угарски  
 И француски коњаници, бјеше  
 Тад преда мном; и ту сам се шјесмом  
 Радоснијом надао да ћу те  
 Пјеват', земљо! А л' мене је нада  
 Преварила. Успомено драге  
 Мојих првих година! Ој стапче  
 Изгубљени! Ој дједовске кости  
 Законано далеко од суза  
 Унукових! А сада, бјегунац  
 И родитељ бјегувцима, немам  
 Свог земљишта него оно мало  
 Што простачким међу гробовима  
 И крстима, материно т'јело  
 Чувајући, моје очекује.

Па која ми већ остаје нада,  
 Мени б'једном, по да те љубавно,  
 Драга земљо, мотрам, а уза те  
 Бесковачно небо и вихор  
 И сребрни мјесец међу њима;  
 Те, разговор водећ' са звјездама,  
 Са шумама и са долинама,  
 Од свијета удаљен да живим,  
 А многима изгледам беву мн' ?  
 Ја те љубим, ја те љубим, земљо!  
 Какову те са смијелог брода  
 Гледа морнар кој' је путовао  
 Дуго вр'јеме, тако с' давна мојој  
 Кажеш мисли сада док те пјевам.  
 И таква си у зору вромона  
 Издивала на миг створитеља  
 Изван пјена саломљених главу;  
 А вјетрова хука још не бјеше  
 Тресла лишћем шумовитих гора,  
 Нити ружа бјеше изликнула  
 Да гримизом долине нареди.  
 Али кад је први зрак сунчани  
 Суерио те, меке твоје груде  
 Изложаше небројено биље,  
 Нерођеном још звјерињу храни  
 Да зајамче, и да људеке очу  
 Развесело насладом бескрајном.  
 И човјек се најпосај'је показа.  
 Благ испрва, своје круте зубе  
 Од звјеради уздржа, живици  
 Задовољан даровима твојим;  
 А л' године кад га научише  
 Вјешто бити, сјекару подиже  
 На бикове, а на јеленове  
 Смртоносну одаше стријелу;  
 Огрезао у крви, без страха  
 Грудју брацке последије пробуца  
 И прокину грљан родитељу:  
 Правом снау назове, бојево  
 Неизбјежним проклетством, безбожна  
 Освајања нареди ловором  
 И пјесмама својим обесмрти.  
 Лијопа си, земљо, нуна блага!  
 Али нећу да скривите кутке

Огромности твојој истражујем,  
 Нити свете остатке свијета,  
 Који се је на' и наш зрацпма  
 Радовао сунчаним, а сада  
 Одузет је с очигу унуку,  
 Који пустом у својем незнању  
 Гази опе кости и прапшну  
 Те му бјежу оци дједовима.  
 Маншта бјежи од тамних и грозних  
 Тих понора, као да се боји  
 Е ће наић' тамо на праг смрти  
 И огромно на урне јарости,  
 Одакле ће ужасном тугљавом  
 Из стожера свомир искочити.  
 То вас чека који тврдокорно  
 Проничете у природне тајне;  
 Та вама се смоле и ковони  
 И с каменом ераслих животиња  
 Очитују слике чудновате.  
 Ви бете ми причати сиједих  
 Колико је стољећа горскијем  
 На леђима; коју л' огријало  
 Сунице страну, кад је првом сјоне  
 Дало младом свијету и шаре;  
 Каква ли је кора постепено  
 Покривала скрити нап'ито залуд  
 За свијетлошћу изгубљеном мали.

Задовољан ја сам гледајући  
 Пун радости шарне земне груде  
 И в'југање гора кроз облаке;  
 А код стада б'једог и колиба  
 Када сједим, и до мојих ули  
 Лахорови звук еруде доносе,  
 Уз склад њезин пјеват' мило ми је  
 Непорочно биље загрљаје,  
 Мномирно свибаљске јавице,  
 Љетне златне браздо, и јесево  
 Оно сјајно тргање и коло.  
 А и ако изгла нагомила  
 На дубраве и горе пњегове,  
 Докде кирче слеђена језера  
 И ријеке под колима, гусле  
 Не умукну; уз свијетлост пламена  
 Који одак лиже, себу грјуе,  
 Кушам пјесмо сеоске пјозвати,  
 Или твоје, Хелветски Бионе,  
 Препијевам. А замјерт' ко ће  
 Да познато пјевам, те слободну  
 Хрџе' да степно у окове манту,  
 Која не зна за лет предшасника,  
 Већ се ширн пространим пољима  
 Без икаква страха, а за предмет  
 Неизмјерну васелену има?  
 Пјесмама је један воћа: ерце;  
 А бијаше то у покојини  
 Ка' у меле, несташно, пемирно,  
 Ваада спремно ратит' и мирит' се,  
 Наклоњено свему што је л'јепо.

Кад се широм цри вихор растае  
 И весело прекраје нам небо,  
 То гдје зујне пр'је пчело лебдјене  
 Мете снјијег широким прамањем,  
 И једнако свуда обијели  
 Бр'јег грбави и дубоко доло;  
 А птичица гладна, која више  
 На високим горским обронцима  
 Не налази наше, поврх земље  
 Прегура се, тад, земљо, у твојим  
 Њедрима се сјеме преиораћа  
 Да ти стару Мај поврати славу.  
 У тој нади јадни орач, чија  
 Измећу лоза и брестова вири  
 Појатица, пун весеља дође  
 У крај вахро што прскајућ' жара

Мрко лице љуби му и сестра,  
 А међутим пуним улицама  
 И працама градским стреловита  
 Кола возе гиздаве девојке  
 И госпође у пуно двореане,  
 С огледала гдје и објешених  
 Свијетљака одсјевају зраке  
 У безбројне њине адићаре,  
 Уз бубњева јоку и глас оштри  
 Труба, што 'но вртог и одморе  
 Означује плесу, задиханим  
 Госпођама и девојчицама  
 Перјанице на глави се вију,  
 И ђердани они драгоцијени  
 По рукама и грау, а црним  
 И плавијем по платенцима  
 Корали им и бисерни низи.  
 Уз то изван притисне ријеке  
 И језера лед, што ће се кашње,  
 Када блаже врјеме настуји,  
 Распукнути, те ће с' у бујици  
 Што их собом ваља сударити  
 Огромни му ужасни остаци  
 С нахишма и са мостовима,  
 У судару том често с' потресе  
 Колебница пастира, који се  
 Но надаше већ да ће изићи  
 Уз познату стрмен пјевајући  
 Стоци своју сеоску пјесмицу.  
 Аа' опчува слабу колебницу  
 Ова блага небеска госпођа,  
 Са њезиним божанственим чедом  
 На дувару јадно насликана,  
 Којој, вихор кад брину, дајна  
 Сиромашна обитељ изаши  
 С поштовњем : Радуј се, Врбај!  
 Аа' под ведрим небом талијанским  
 Ко шњегове цјева и поточе  
 Склад тај дивљи бардовог се харои  
 И опутног приетоји друди,  
 Иа' Ланонцу, на ког сипље сонце  
 Коос зраке. Он има међ' гулм  
 Литицама мрачно закониште,  
 И са собом сиромашну храну  
 И труд дјели на голој пустоши.  
 Постојана ноћ, за којом ледна  
 Зора дође, глачи опустјеле  
 Оне стране, а бљеткаста свјетлост  
 Горе доле трепти склизавоме  
 По земљинту преко маховине  
 И лишаја сивих, јединога  
 Блага јадном што му срце тјеша.  
 А он ипак, тиме задовољан,  
 Изплази из колибе мрачне,  
 Те медвједо стрчеља и живото  
 Дочим вижлад око њега срђе  
 Ба' помамна; и Елину цјева,  
 Пустивама миље, океану  
 Чудо; њози морско стадо насе,  
 Моро гоји бисер и зорае!  
 Кад напокон таласима, који  
 Нешомици дуго вр'јеме беху,  
 И свијезним обалам' дан допре  
 (Дан е прољећем тамо ј' пусто ниво),  
 А он види у даљини свјетлост  
 Гдје забиста блијода ка' вада  
 Што е пошљедња на умору см'јеша,  
 Радосиви тад опет лук узме,

Намаже му слеђену таству,  
 А очи му љубављу засну :  
 Та љубав је и гдје с' чини да је  
 Сваке пекро животног нестало.  
 „Ој прољеће, младости године,  
 Дивно ли је тебе опјевао  
 У Естевским сјајним дворовима  
 Онај, који вјернога пастира  
 Довео је так из Аркадије  
 На брегове на Ериданинске,  
 Угоднијех узор доскоцица!  
 Земља траву и цв'јеће ти пружа,  
 И тоби се осажехуе ваздух  
 Гдје се млади играју лахори.  
 Већо бадем жељени процвати,  
 Тај посијени травањски вијесник,  
 А плава се љубица задрше  
 У осоју густога грмена,  
 К'о кад дјева осјети љубавни  
 Непознати трепет, те уздише.  
 Заб'јели се крви, шарено лишће  
 Дала ширп, те замилљеноме  
 Еуганском деспоти приправља  
 Чаровите вечери, када ће  
 У лаким се лађама довести  
 Караманске и черкеке дуре  
 На свијетле тамошње обале.  
 О бијели чемини, о руди  
 Караналил, о поносне сасе,  
 Како дивно вртове красите!  
 А ко ли би мога' да исприча  
 Колико је дрвећа различног  
 Употребом својом и обдиом?  
 Ето с' чеширс у висину шили,  
 А чешина бујно шири грање!  
 Ошце се бури и у мору  
 Кваси јада, а вјетрови пуште  
 Кроз борове и кроз јаснаве;  
 Споро расте пакгаи крај обала,  
 А уздише над сробов'ма врба  
 Коју сваки пољетарац тресе.  
 Та сам врба ја; бљ'јело је стрмо  
 Моје лишће. И ка' врба, премда  
 Не радосним ливадама расте  
 И живахне с' у воде огледа,  
 Што жалосне побуђује мисли  
 Оном, њене ком пријају грање,  
 Те под тужну сјену јој прибјегно :  
 Тако и ја само несвеселих  
 Дати могу из душе звукова,  
 И премда се око мене јеси  
 Сва природа гњадавим бојама.  
 Други газе перивојне руже,  
 И прелазно у својој радости  
 Забораве вр'јеме, смрт извјесну;  
 Аа' убава не ниче цвијетка  
 Под очима мојима, Евири,  
 Да не мислим о теби и твојим  
 Претргнутим младим годинама.  
 Зар ти судба бјеше навршена  
 Онакаве када те нестало?  
 Ја међутим о теби говорим  
 Са зумбулом сјетним, и неплодном  
 На сробов'ма бадељу се жалим  
 Што си тако у брзо минула;  
 А превју они своје главо  
 К'о јадање да ми разумју.  
 (Свршиће се.)





Мара. Глете нашега ватароша!

Натарош. Клањам се, милостива! Ваш господин муж био је добар да се к мени сврати.

Мара. Шта? Мој је муж приђе одласка код вас био?

Натарош. Приђе његова одласка? Шта ми кажете? Где! где! Зато је милостиви господин, ваш муж, ствар тако журно требаво: није имао када на да се сврати. Његова милост, поштовавши господина ваш муж, оставио ми је ову карту. — Изволете, ваша милости, прозвирати (пружи јој је).

Гано Љуца (лагано Јуру). То је натарош те га је узео ваш стриц.

Јуре. Да, за Непознановића свадбу.

Гано Љуца (лагано). Кад бисмо га могли потрбавати за вашу!

Јуре. Љути! Да чујете, шта паше!

Мара (чита). «Будите тако добри, господине, да се вечерас потрудите до моје куће, и донесите брачну погодбу, те сте за моју шћер написали. Ја имах разлога, да ту свадбу још понае свршим — Обрштар Угриковић.»

Гано Љуца. Но, то је црно на бијелу! Милостива госпоица не ће више сумњати у дозволу господина стрица!

Милвица. Није дакле нужно да сам отац пише, драга мајко, кад је писао овоме господину.

Натарош. Но ово је писмо доста јасно, впислим.

Мара. Дакле у име боже! Будите сретни, ћедо моја! Пружите руку једно другоме, ја дозвољавам, кад је и моме мужу по вољи.

Јуре. Лети Гапо! Донеси сто, перо и мастило; ми ћемо одмах потписати.

ПРИЗОР ОСМИ.

Обрштар Угриковић. Насрадин. Првашћин.

Анка, Боже! стриц!

Милвица. Мој отац!

Гано Љуца. Трпета га је вакао одијело натарг.

Јуре. Да, да, трпета, а по један! Овај је Насрадин мој зли дух!

Мара. Шта ја видим то! Мој муж!

Насрадин (престављајући старијега Угриковића). Кољко се ја дичим, што повраћах и криво једне фамилије овако драгога сивовца! (Опозивни млађега Угриковића.) Шта ђавола, ти си ту! (обративши се Обрштару.) — А ви, господине, ко сте ви?

Обрштар. Његов стриц, господине мој!

Јуре. Али разјасни ми, Насрадине! —

Насрадин. Разјасни ти мања! Чуо сам е је дошла наредба, да се у твоју посаду врнем. Мени жао то, те ја се помули, док не измолим, да те вину натраг. Појаша за тма коња и ванштину, пристигни, наћи и површи. Ја мислим да се немаш што тужити на моју потекност.

Јуре. Обвезан до мотиве, пријатељу! Жао ми је само твој труд и муку.

Обрштар. Господин Насрадине! Мој сивовац не захваљује вам достојним признањем ваља, али можете за то на моју харност рачунати.

Мара. Ви нијесте дакле били у—у— како се зове она држава, ће сте били?

Обрштар. У којег сам ђавола био? и ђа сам имао и рашта одити?

Мара. Но, па за овај важни државни посао, те сто Гапу Љуци казали.

Обрштар. Дакле опет Гапо Љуца! Његова милост, велештовани господин Гапо Љуца! Најбозбразнији никоговић овога свијета! Ја сам њему и од више захваљан, те се жури тако да ме на поље тура. — Господин натарош, ви сте вашли код куће моје писмо; мило би ми било да се брачна погодба још вечерас потпише.

Натарош. Ништа лакше, ваша милости! Ми

таман шћасмо и у вашој отсутности да то урадио.

Обрштар. Врло добро! Удају се често и без оца, али без вјереника, то не разумијем.

Јуре. Да, драги стрпче! Ја сам вјереник!

Обрштар. Мој је сивовац врло лијепо момче, али моја шћер неће бити његова жена.

Мара. А да чјаја?

Обрштар. Чјаја? Питаш? До ђавола! — Па господина Непознановића.

Мара. Господин Непознановић није дакле мртвас?

Обрштар. Није, мадама није! Он живи, он је овђе. Погледајте, ово га ће вде.

Мара. А ко је онај господин с њиме?

Обрштар. Оно му је неки слуга, кога је његова милост, господин лопов Гапо Љуца, Непознановићу уз рамена ставио.

ПРИЗОР ДЕВЕТИ.

Првашћин. Непознановић си својим подофициром, који остаје на дно доворане.

Непознановић (Обрштару). Ви шиљете у Крајину нашега стрица мјесто вас? То вам неће на штеруче проћи, господине мој!

Обрштар. Ако те сврби чапра, Непознановићу, да се с њим тучеш, тучи се онда с мојим сивовцем, а не с анмом.

Непознановић (уписује га). Како? Јесте ли ви то? Како сте се помогли, те сте се тако брзо вратили?

Обрштар. Све се има захваљити господину Насрадину, који ми мјесто сивовца вратио.

Јуре. Ја вас не разумијем, господине Непознановићу! Ми смо се растали као најбољи пријатељи. — Нијесте ли се одрекли свакојега захтијевања на моју рођаку?

Обрштар. Ништа, ништа! Одакле по ће бити ништа! Ни моја жена ни моја шћи, ни моја сивовча, ни мој сивовац не ће ми сметати да се не вратиш моја вде.

Непознановић. Ја се радујем што сте се повратили с једнога пута, на који сте и на срмјоту били кренули. — Али ми треба да се опет лијепо разговарамо — ваша шћи ђуба нашега сивовца?

Обрштар. Не знам ништа, не разумијем ништа! Од тога неће бити ништа! Непознановић се не смије вратити као празни сват одавде.

Јуре. О што се тога тиче, драги стрпче, ваља ће се наћи лијека. Господин Непознановић није исто залуд шут чинио. Патајте моју сестру!

Анка. Мене? Ја немам што казати.

Непознановић. Дакле, онда ју ја говорити. — Господине Угриковићу, ваш је сивовична слободна; њу повлоните мени, а шћер дајте за сивовица.

Обрштар. Шта? Како? Овај лопов од Гапа Љуца за све вас ће ми платити.

Гано Љуца. Земла ми кости паметила, ако се и ја сам нијесам варао. Опростите ми ону малу променаду, на коју вас бијаш послао! И та је све добро нашло.

Јуре. Опростите свијема и вехтје оно што ве може нико разрешити.

Обрштар. Дакле Непознановић и Анка, па Јуре и Милца! Чувајући се од вука, уловила ме лисица! Ко потезао за коноп, па вазуче уже, бадава му је свеколико. — Потпишите!

Пикардов оригинал. По Шилеровој преводу

Писао: Филип Ј. Кочачевић.

## ПРИЛОЗИ ЗА ИСТОРИЈУ ЦРНЕ ГОРЕ.

## Писмо Сима Милутиновића владци Петру II. Петровићу-Његошу. \*)

Бљадко свети помагај Вам Бог да нас дуго благословјате!

Фала Вам усрда на послате ми двјеста форвита банкноте, и не могу Вам показати како ми је то пристало, та каноти на плешћу капаца; него би јошт боље само тад када би ми барем за једну годину дана по толако вјесечно Бог и срећа однекуд падала.

Млада Црногорчаћи аю су већ недавно у школу пошли, Перо у прву а Стево у трећу гимназије класу, и све би добро било да их није грозница напала, него је Бог милостив те је Пера на скоро и пуштала, па ће непремјено и Степа, и од сад ће увјерен сам добро и отлично учити се. Овога јета у нас овдје како и по свој Србији особита грозница зацаровала је, нити је у Београд куће коју није она собом посјетила, пак и нао и нашега Драгишу, која Вам и љвицу како и десницу целва.

Сад ми баш ствјеке из Пеште и предрачуи за вјегвет на Лучу Микрокозма, којег ваи овђе и приставаљам \*\*) порад Ваше даље наредбе, а ово дана почиње се овде иста кљга штампати, што је није могла типографија пријед примити због евоји особити дјела.

Јесам а остајем скорога и на ово одговора чекајући ваш владико и господаре црногорства

Озбиљски почитатељ:

Симеон Милутиновић.

У Београду, 22. Септемвриа 1845.

Саопштво Марко Драговић

\*) Једно Симво писмо владци Петру штампано сам у «Црногорци» број 6.

\*\*) Нијесам предрачуи нашо при овом писму.

## К р и т и к а.

Vrlika, Sav. Giacomo Chindina, Spalato, 1885, стр. 37.

Никола Милетић народни добротвор, написао А. Н. М., Задар, 1885, стр. 35.

Овјег дана стиглош пам из посестрвие Далиаца-је ове двјег књижиче, обје врло корисне за међусобно наше узпознавање доста занемарене. У првој г. Ђудина, неуморна писац о нашем старина на италијанском језику, пружа нам што је мого купувати Врљичкијех усомениа из историје, ђеографије, статистије, из народњег предања и сопственог путовања. Да нам простор листа допушта радо бисмо овђе многу од овјег усомениа саопишли, тако упућујемо читаоца на саму књижичу. Ал ћемо неке навести у кратко. Врљика варошица у врх поља четинскога знаменита је особито са пано воде љековите противу афекција бубрега и пратајца ниског дроба. Она се паже усјећом и противу свилитичкијех болјести. Инак је мало болесника полазе, премда је препоручују у годности варошког живота, и двота роман, тичког предрјела, и лак саобраћај са Сплетом и Шибеником. Осам воде знаменита је Пећина Врљичка, мало миља од варошице к турској граници. Г. Ђудина је походио још г. 1885 а пратпоц му је био један ајдук по пмену Шарабан. У пећину се улази кроз уску рупу на се пролази између сталатита (stalattiti) и сталогмита (stalagmiti). Унутра су четриј алатне дворане, украшене стубовима од сталатита, и

брежуљцима од сталогмита. Има стубова високијех 16 метара, а једна дворана пространа је близу 600 квадратнијех метара. Особито су дивна једва врата, каква вода није могла направити већијем савршенством. Сводови су тако величанствена, да кад се једном воде не могу се већ забравити. Овакав је горњи дво пећине, одакле се салази 128 метара у доњи дво, који је страховит. «Пртоао сам 12 сводова или дворана глбавијех и послјеје уре в по трудног хода, стигао сам на извор ријеке Цетине. Овђе свршиша пећина. Уморан сиво сам изнад извора и бацао сам артаља да видим кућу вода тече, и видео сам да иде к истоку. Бацао сам и мрва крува, да видим има ли рибје, али ншта не виђех.» Из овога описа види се да је ова пећина величанствена уједно и страхојита. Разаумаје се да је мрачна тек се у њу улсаетер без луча нема у ној пута. Ријека Цетина извире измјешу планине Ђата в Динар, два километра ижеверно од Врљике, па тече покрај ове варови в Спња, а слијева се у море код Омива. Дугачка је 97 километара а широкта 29—38 метара. Има два долада један Велика Губавица страховит надик овог код Терна у Сплету, а други Мала Губавица романтичког погледа. У Цетина ваоди се трута великијех до 10 кила од најбоље врсте. Опћина Врљичка броји близу девет хиљада душа, по језику, по обичајима, по типовима најчистијег соја српскога. Познато је, да је Цетина некад била граница између Срба и Хрвата, али је данас све до Истрије осам острва посрбљено. Књижича је посвећена успомени једног нашег малог покојника — вриједнога Крста Кулишића, најодличнијег сина Врљичкога. Како на књижича тако на племенитој усомени нека је фала најердачнија вриједноме писцу. —

У другој књижичи г. А. Н. М. изнаша нам на углед живог народног добротвора Никола Милетића, који се дотиче и живота српскога народа у Србији, Босни и Далиацији. Милетић се родио г. 1788 у ужициком округују у Србији а г. 1807 дође из Сарајева у Сплет. Како у Сарајево тако у Сплету он је вјерно одужио браћу Димитровиће, богату трговачку кућу. Из Сплета се пресели у Шибеник г. 1815, же је живио до 1873. «Има вјеста, у којим се врлине и добротвства појединијех становника тако високо истичу, да се слободно може казати, да су она предмет особитога старања Божјег промисла. Између таковијех вјеста једно од првијех је Шибеник, по добротвиствима која су богато одликовала многе његове стаиовнике православне вјере.» Овако г. писац започиње живот Николе Милетића, који је добротвиством православно општество шибеничко усрешно и себе у српскоме народу обесмртио. Осим добротвистава што је за живота чинио, не имајући пороца ни ближе својег, он је сво своје имање оставио на благотворне сврхе, од којих му је највећа заклада од 24000 флор. из које су већ почели Шибавички синови штедњидје уживати по средњијем и нижијем школама. Поште је Бован основао српску мушку основну школу, а Ковачевић женску, ете православнојем Шибавичанима првостава и за школе, којих нема у Шибенику. Вриједно је прабљажити да је новосацк «Јавор» отворио рубрику читул у са именовом Николе Милетића, што је требало да и у ову књижичу уђе. Ову читулу «Јавор» држи постојано отворену, па је и «Стражилово» првостајало, али не би требало да у њу улази, ко није заслужан Србин. Смрт заслужнијех и славнијех људи из осталог славеиског свијета требало би доносити под другим рубриком. Књижичу су издали управитеља Милетићеве закладе и бесцелатно је растурили. Фала нека је и г. писцу и издаватељима!

## КЊИЖЕВНЕ ВИЈЕСТИ.

## Друштво.

(Матица Српска у Новоме Саду). Књижевни одбор овога друштва имао је састанак 13. Марта, на којем су ови предмети расправљани: Секретар јавља, да је одбор за издавање „Књига за народ“ 27. Фебруара ов. г. имао свој састанак и да се на том састанку по дугој изјели нисид сложио у томе, да у I. свеску уђе животисне Пера Кољевића од дра Илије Вучетића и расправа Стевана В. Поповића о добротипствима и задужбинама у опште. За II. свеску да се дочекају обећани прилози, а међу тим да сваки члан одборски изрази по коју тему за случај, ако ни од куда ништа не присије. Обје свеске угледаће у један мах свијета. — Југославенска академија знаности и умјетности у Загребу јавља, да је бан краљевине Хрватске ускратило дозволу за државне састанка југославенских књижевника у Загребу и да према томе није одобрно ни поднесена му правила за тај састанак. Према тој одлуци јавља академија, да се не ће држати у Загребу састанак југославенских књижевника. — На основу оцјено дра Милана Савића не прилажу се за „Летопис“ pjesме Ивана Мартиновића. — Мојо Медји у Земулу шаље оцјену на: „Сремско вино“, енцелшкуну расправу Мите Петровића и молу, да се прими за „Летопис“. Прима се а награда ће се писцу касније досуити. — Јован Живановић у Карловцима шаље за „Летопис“ чланак: „Два три закона из науко о гласовима српским“. Издаје се на оцјену члану Стевану Лекићу. — Не прима се за „Летопис“ pjesма Мите Калића под насловом: „Бранков споменик“. — Јован Станковић, мадег и Бечу шаље на оцјену и за награду: „Пет боседа М. Т. Цицера“ у српском преводу. Боседа су: 1) За П. Родизију из Америје; 2) За заповједништво К. Помпја; 3) За Архију pjesника; 4) За Квинта Титарија и 5) За краља Дејотара. Издаје се на оцјену члану Филипу Оберкежевићу. — Војислав Ј. Илиј шаље за „Летопис“ pjesму под насловом „Елегија“. Издаје се на оцјену члану дру Милану Савићу. — Нонмоповани писец шаље за награду позоришну игру под насловом: „Кнез Вранислава и Милана Шћерка“. На дјелу налази се исти знак као и на запечаћеном писму, које скрива имо пиштево. Издаје се на оцјену члану Јовану Грчићу. — Члан Јован Грчић јавља, да је прочитао сијев Јована Поповића-Диповца: „Издајница“ и како је од тога сјења највећи дио већ изписао у „Црногорци“ у броју 5. и 6. ов. г., то га не може предложити за „Летопис“. — Јован Пециковић, јувелир из Земула, нуди на откуп за „Народну библиотеку“ сва дјела, и штампана и рукописна, Јоксима Новића Оточињана за 10.000 фор. Попуда се не прима, пошто Кољевићев фонд није намијењен за откупљање дјела, него за награђивање појединих рукописа, који ће се штампати у „Народној библиотеци“. — Милутин Ђурковић у Моноштору шаље на оцјену своје дјело под насловом: „Богаташ или смрт грешника, научна књига за народ“. Не прима се, јер је слаб почетнички рад. — Никола Козаревић шаље на оцјену своје позоришно дјело под насловом: „Мита Селџак при спомен прошлости а школа будућности“. Позоришна игра у 5 чинова и 2 раздјела с певачком. Не прима се, пошто писец ни појма нема о законима, но којима се пишу драме. — Стеван Ј. Радосављевић из Видина шаље за „Народну библиотеку“ свој чланак под насловом: „О васпитању“ Петар Ј. Кнежевић у Чапчи шаље за исту библиотеку дјело: „Ратар у пољу и на дому“, које је он превео у написао. Здравко Рајковић из Београда шаље за исту библиотеку дјело, које је он с француског превео под насловом: „Одјело и стана у своје односне с ваздухом“. Богдан Доброс-

љевић из Кривака шаље за исту библиотеку својо дјело под насловом „Доктор Ј. Марић у Бољевићу или поуке о домаћем васпитању“. Никола Станковић, кр. држ. мјерник у Суботици, шаље литографисану расправу под насловом: „Берватин приходи локалне жељезнице Суботичко-Старобечејске“. Прима се са захвалношћу. — На молбу Светислава М. Стојановића, агронома из Биограда, шаље му се у препицу оцјена А. Миковића на његов чланак под насловом: „Основи рационалног земљодјелства.“ — Ђурађ Јанковић из Панчева доказујући, да је он писец пришовјетске „Вјешнице“, молу да му се иста врати. Учиниће му се по молби. — Марко Николић у Рушцуку пита, да ли је оцијесен његов рад „Житни мотил“, који је послао за награду, Позваће се А. Миковић агроном, ком је исто дјело на оцјену издато, да своје мишљење о њему поднесе. — На молбу Светислава М. Стојановића из Биограда враћа му се рукопис под насловом: „Основи рационалног земљодјелства.“

(Српско Учено Друштво у Биограду). Извјештаји овога друштва врло касно излазе на јавност. Како валазимо тек сада извјештај о састанку управе тога друштва од 21. Јануара на којем је ово рађено: На приједлог лајског скупа, да се учине неке измјене у статуту, министар просвјете одговара, да „није рад чинити тако дјелимичне измјене у статуту тога друштва јер ће бити боље да друштво добије друго, са свим ново уређење.“ Узима се да знање и да се саопшти скупу. — Утврђује се, да скуп друштвени и ово године буде 30. Јануара, са овим дневним редом: 1. Поздрав председника. 2. Обнављају се промјене председника у појединим одборима. 3. Извјештај о годишњем раду друштва. 4. Извјештај о рачунима за прошлу годину. Избор тројице чланова за прогледање потовњих рачуна. 5. Одговори г. министра просвјете на одлуку прошлогодишњег скупа. 6. Предлог управни: „награда ће се одређивати“ — не просто по табакима, него вино одређеном, селадина на управашку вредност скупа, писачу сирењу, уложени труд и вријеме, као и резултат рада; с тога одбори нека предажу шверу, а управа ће одмјерке појединих одбора доводити у сугласност“. 7. Предлог управни: „Пренос Вукових костију из Беча у Биоград да се изврши у току ове године“. 8. Предлог управни: „Кад редовни члан друштва доживи 50-у годину свога књижевнога рада, друштво ће му је прославити свечаном сједишном својом. 9. Нацрт буџета друштвеног за 1885. 10. О ступању у свезу са научним академијама и књижевним друштвима. 11. Избор чланова која ће потписати записник овогодишњег скупа, из сваког одбора по један. 12. Бирање нових чланова. 13. Избор председника. 14. Нови предлог у самоме скупу унишени, ако их буде. — Члан Гав. Витковић тражи помоћи за путовање ради истраживања нових извора и података за српску историју. Усваја се у начелу. Величина попутине и вријеме кад та то буде одређиће се доцније. —

Председници саопштава, да је за председника одбора философско-виолончонг изабран г. А. Васиљевић, а за председника одбора за науку политичко-историјске и државне г. архим. П. Дучић, на мјесто господe Ј. Ђорђевића и П. Срећковића, који по закону одступили. Узима се на знање и да се пређаним предсједницима заведе у записник захвалност на дојаконшћем труду и заузимању око управења овога друштва. — Српски посланик у Паризу, г. Ј. Маринковић, шаље позивницу одбора за прославу дана 14. (26.) Фебруара ове године, када ће славити француски и свјетски јесеник Виктор Иго, ступити у 84 годину живота. Послатици, који ће се сједњати сви у један албум, на различитим језицима, треба да буду у Паризу до 29. Јан. (10. Фебр.) Како



е и слављени међу предлојеницама за почаснога члана нашег друштва, то да се у Париз одмах послје скупа телеграфски пошље честитка и јави за њабор. — Председник јавља за смрт мајора Мише Аластасијевића, почаснога члана овога друштва. Жалост своју за губитком великога добротвора српскога народа и његове просвјете изразиће најбоље цијело друштво на својој скупи. Међу тим, паређује се: да се она покаже видљивим знаком, истицањем црне заставе на друштвеној згради за 8 дана; да спомен о смрти његовој уђе у годишњи извјештај; а и председник ће га с тугом поменути у својој говору. —

**(Југословенска академија знаности и умјетности у Загребу.)** Филолошко-историјско одељење овога друштва имало је састанак 6. пр. м., на којем је прави члан г. Н. Нодило читао трећи дјел своје радње: „О религији Србаља и Хрватља“, главној основи епских пјесама. Ту се разрађа о Гојезди и Пријезди. Читав низ пјесама има у народу о два брата, два сина и неуморна борца, на колико се они мидују, толико се и коњи под њима љубе. Брат млађи под вечер би увијек заглавио, то брат старији чезне за њим. Испитивши подробно све што се збљо е браћом, писац долази до закључења, да су ово божја чељад у човјечије одијело једна преобучена у садашњој верениј пјесама Вукових и Петрановићових. Први брат први је зрак зоре, која се бијела; други је брат зрак други, а уједно и задња зрака сунца, која залази. Разлаже, за што су у кули Небојини украј Биограда, и окрен им символизација по утјама златононим. Снахо други брат у тамно крајеве, да потражи сестру Зору, на нам пружа згоду, да загледамо у пакао Срба незнабожца. То је Удбина или Међан град, вјидљиви Трогдан или Враг. За тијем расирава, за што се два брата зову, како кад и како гдје: Јажини, Војнови, Богдани, по један од њих Гојезда а други Пријезда, један Тошлица а други Косајчић. Браћу, по виецие млађога, сваке ноћи снашло би чудо: изгубивши зрчиност оип би се скаменили. Изаже се азвјски митични пазор о каменом небу. За скамељеним јуначима писац иде трагом, на их износи из пјесама, нарочито из народних приповиједака. Уз то обавиру се на скоро једнаке призоре из грчке и римске митологије. Пили јездиоци, Појезда и Пријезда, исто су што и коњици Асвини у индијској Веди, или Кастор и Полукс, а може бити да се издљваја слика њихова помаља и у Тезеју и Циритони, у Полицики, у Агамемону и Менелају. У нашим пјесмама Пријезда бије ноћни бој са Звијездићем из Звијезде града. Писац настоји да докаже, како овај митични јунак оличава Весперачу или Венери. Има му бијаше и Вечери. Између метеорних богова први је по достојанству Громовица. Његово име Перун непосредно се добија из постојећег блага нашега језика. Пречесто се Громовица спомиње у пјесмама, али му нема развијене легенде. Легендари су Југовића, уз Југа или Јутуку Богдана. Од гуд им Јутука, плахоет, господство, разлаже се на дуго. Југовићи су јужни вјетрови, Марути у индијским Ведама, који прате божју годину, особито божје љето. Тумачи им се дар проронитва уз једноставне књиге. О историјском остванку Југовића не може бити говора (?! У). Ни цигло валао спједошчавство не потврђује их. Виле, треће у реду метеорних богова, прирастоше срцу народному. Пјепају се по свуда, а свуда се прича о њима. Најзнатније су за разјашњење пљхова бића неко пјесмо из збирке Петрановићеве. У првом митичном замјетку виле су јутарњим сунцем расвјетљени и позађени облаци, онда им блиста чарна љелота, а

кад вјетар и Громовица придођу, хвата се коло њихово и ори им се дивна пјесма. Из тих облака, које виле вијају, ромња росна киша а бије мрише. Те су виле горњике и језерике. Гаје је пак облак великош и мрачан, бијела вила учинила се црном и суморном. За ријеч вила, па и за старинску ријеч Гавијола писац налази вјероватне етимолошке основе.

**(Матица Хрватска)** у Загребу дотискава своје овогодишње књиге, којих има седам на броју, и то: 1) Историја Дирије ва (Dirigiu). Први дјел. Петорија римска од царева. Са картом старе Италије. Преводи Томић. 2) Из биљинскога свијета. Први дјел. Са 28 слика и једном картом од професора Јаруша. Од Кишатића. 3) Царић. Слике из поморскога живота. Први дјел. Са 12 слика и једном картом обала средземнога мора. 4) Шено А. Сабра не приповијетке. Књига трећа. 5) Округић. Шокица, народна игра у пет радља. 6) П. Сергије. Пером п оловком. Цртице. 7) Томић. Канетанова књи. Приповијетка.

### Јавна предавања.

У Биограду још се једнако држо јавна предавања. У суботу 2. Марта држао је др. Милан Јовановић у грађанској касини предавања: „О музички“; у уторник 5. Марта, предавао је Милан Ђуричић у богословији: „О српском епосу“; у суботу 9. Марта, опет у грађанској касини, предавао је проф. Светомир Николајевић: „О „Отелу“ Шекспировом“. Иза сваког предавања држала се у грађанској касини играња. То не шкоди; само на знамо, е да ли је иста практика „набљудавана“ и у богословији.

## ДУРЂЕ CRNOJEVIĆ

### Личне вијести.

Др. Светислав и М. Бан) навршују ово године педесет година свога рада на пољу српске књижевности. Обојица не снајду, као пјесници и књижевници, међу звјезда прве или особите величине, али се обојица могу тјешити тијем, што неће — јер обојица имају лијепо кућу у Биограду — као многи други књижевници и пјесници, умријети у јавним болницама или под туђим плотом, и — што ће за живота свога дочекати јубилеј, који се другим њиховим по духу јачим рођацима обично послје смрти приређује. Срп. Учено Друштво у Биограду, чија су они чланови, у свом главном скупу овогодишњем ријешило је да од сада учествује у књижевничким и умјетничким јубилејима својих заслужених чланова. Према оном закључку, филозофско-филолошки одељек тога Друштва, на састанку свом 8. Марта ов. г., изабрао је одбор, који ће подвизати приједлог, на који начин да то Друштво учествује у јубилејима својих чланова Малегића и Бана. У одбор изабрати су: Јован Бешковић, Светислав Вуловић и Јован Туроман.

### КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Господ. Николи Покрајцу, Шибеник. — Шаљемо Вам данас 11. број.

Господ. Нићифору Грубљу, Боломача. — Шаљемо Вам данас бр. 3. и 4.

Књижици средњовар. српске школе, Панчево. — Шаљемо Вам данас све бројеве од шестог поштом. Извините!